

UNIVERSITATEA DIN BUCURESTI
FACULTATEA DE DREPT

FONDATA IN MDCCCLIX

Jurisprudența instanțelor naționale cu privire la vinovăția persoanei juridice prin prisma politicilor interne ale companiilor

Conf. univ. dr. Andra-Roxana Trandafir

Avocat

Art. 135 C.pen.

- (1) Persoana juridică, cu excepția statului și a autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.*
- (2) Instituțiile publice nu răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în exercitarea unei activități ce nu poate face obiectul domeniului privat.*
- (3) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceleiași fapte.*

Expunerea de motive a Codului penal

- *„În reglementarea răspunderii penale a persoanei juridice au fost păstrate principiile pe care se fundamentează această răspundere în concepția Codului penal în vigoare, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 278/2006. Astfel, s-a menținut opțiunea pentru modelul de răspundere directă a persoanei juridice, consacrat de dreptul belgian și olandez. (...) Antrenarea răspunderii penale a persoanei juridice este condiționată de identificarea unui element subiectiv propriu acesteia și care poate fi diferit de cel constatat în cazul autorului material persoană fizică”.*

Doctrina

- trebuie pornit de la conceptul de *personalitate juridică*
- acesta include:
  - organizarea ierarhică
  - structurarea modului de luare a deciziilor
  - climatul general de respectare a legislației în vigoare
  - se explică prin scopul urmărit de persoana juridică, mijloacele folosite în realizarea acestui scop, atitudinile, politicile, practicile și regulile din cadrul persoanei juridice

Doctrina

- **intenție:** persoana juridică să fi autorizat sau permis, în mod expres sau tacit, comiterea infracțiunii respective
- **culpă:** mecanismele interne ale persoanei juridice au fost deficiente, creând un climat propice încălcării legii ori că aceasta nu a luat toate măsurile de pregătire profesională, control și supraveghere a personalului, precum și de transmitere corectă a informației către întreg personalul pentru ca o astfel de infracțiune să nu se comită

 Analiza vinovăției diferă în funcție de persoana fizică agent al infracțiunii.

Jurisprudența

CCR: „potrivit tezei răspunderii directe, răspunderea penală a persoanei morale (juridice) este o răspundere **directă, pentru fapta proprie** – de exemplu, **pentru o anumită «politică deliberată a întreprinderii»** și, în opinia susținătorilor ei, această teză ar fi mai eficientă, având în vedere că identificarea persoanei fizice vinovate se poate dovedi extrem de dificilă, **îndeosebi în cazul marilor societăți**. Or, teza răspunderii directe concretizată în Codul penal în vigoare permite tragerea la răspundere penală a persoanei morale (juridice) ori de câte ori s-a comis o infracțiune, **indiferent dacă a fost sau nu identificată persoana fizică care a comis fapta ilicită și indiferent dacă această persoană a fost sau nu găsită vinovată**. În reglementarea răspunderii penale a persoanei juridice au fost păstrate principiile pe care se fundamentează această răspundere, fiind menținută opțiunea pentru modelul de răspundere directă a persoanei juridice, consacrat de dreptul belgian și olandez.”

DCC nr. 156 din 27 martie 2018

Jurisprudența

Răspundere directă	Răspundere obiectivă/ prin ricoșeu	Răspundere indirectă
<p><i>„o răspundere penală directă, pentru fapta proprie”</i></p> <p><i>„nu este suficient să se stabilească o legătură între infracțiune și persoana juridică ci trebuie să existe și o formă de vinovăție care să fie stabilită în sarcina acesteia”</i></p>	<p><i>„răspunderea persoanei juridice este o formă de răspundere «prin ricoșeu»”</i></p> <p><i>„răspunderea penală a persoanei juridice în dreptul penal român este o răspundere directă, obiectivă”</i></p>	<p><i>„nu există nicio persoană fizică din cadrul A.T. SA la care să se raporteze vinovăția persoanei juridice”</i></p> <p><i>„răspunderea penală a persoanei juridice, în dreptul românesc, este reglementată însă ca o răspundere (deși indirectă) pentru fapta proprie a persoanei juridice”</i></p>

Vinovăție raportată la organele de conducere

*„(...) pentru aceasta se va avea în vedere în primul rând, poziția subiectivă a organelor de conducere a entității colective. Astfel, infracțiunea poate avea la bază fie o **decizie adoptată intenționat de persoana juridică**, fie o **neglijență a acesteia**, neglijență ce poate consta într-o **organizare internă deficitară sau măsuri de securitate insuficiente**. Cum însă, răspunderea penală a persoanei juridice nu se limitează la infracțiunile comise de organele acesteia, în cazul faptelor unor prepuși sau mandatar, este necesar ca persoana juridică să fi avut cunoștință de intenția de a comite aceste infracțiuni și să fi consimțit ori să fi îndemnat la săvârșirea lor ”*

Vinovăție raportată la organele de conducere

„Contrar celor reținute de instanța de fond, inculpatul P.G.F. nu a luat măsurile legale de securitate și sănătate în muncă cu intenție indirectă. Inculpatul a prevăzut rezultatul faptei sale (omisiunea de a lua măsurile de securitate și sănătate în muncă la care era obligat prin dispoziții legale, a căror conținut le cunoștea), iar prin săvârșirea acesteia, deși nu a urmărit producerea unui accident de muncă a acceptat posibilitatea creării unui pericol iminent de producere a unui accident de muncă. În ceea ce privește intenția inculpatei – persoane juridice, aceasta decurge din decizia organelor sale de conducere de a autoriza desfășurarea activității fără luarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă”

Vinovăție raportată la organele de conducere

*„...sub aspectul laturii subiective inculpații au comis fapta cu intenție în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale (intenție directă calificată prin scop). Dinamica activității evazioniste și modul de realizare al acesteia astfel cum a fost descris mai sus, **modul de luare a deciziilor în cadrul SC B.I. SRL, politica de prețuri dezvoltată relevă că organele de conducere ale inculpatei SC B.I. SRL au avut cunoștință de intenția de a se comite infracțiunea de evaziune fiscală și au consimțit în mod explicit la comiterea acesteia, actele acestora relevând vinovăția penală proprie a persoanei juridice în forma intenției directe”***

Vinovăție raportată la organele de conducere, prin analiza practicilor dezvoltate în cadrul persoanei juridice ori a politicii acesteia

*„Organele de conducere ale inculpatului – comitetul director și managerul – au avut pe de o parte atribuții legale concrete în elaborarea/aprobarea planului anual de prevenire a infecțiilor nosocomiale, din care fac parte și programele de curățenie și dezinfecție, controlul implementării și respectării acestora și aprobarea bugetului necesar implementării, iar pe de altă parte au aprobat și coordonat lucrările de reabilitare a clădirii spitalului. Situația specială creată prin indisponibilizarea unor spații, restrângerea spațiului în care are loc actul medical, schimbarea fluxului de personal și pacienți, prezența unui număr mare de muncitori în clădire, praf, materiale de construcții, este evident, chiar și pentru un necunoscător, că a reprezentat un **risc mai ridicat decât de obicei de producere a unor infecții, iar situațiile speciale impun măsuri și soluții speciale. S-a apreciat astfel că organele de conducere ale inculpatului au putut și chiar au prevăzut creșterea riscului de infecție în spital, dar nu au luat măsuri de prevenire speciale, crezând neîntemeiat că astfel de infecții nu se vor produce.**”*

Vinovăție raportată la organele de conducere, prin analiza practicilor dezvoltate în cadrul persoanei juridice ori a politicii acesteia

*„culpa organelor colective decurge și din **instituirea unor practici**, în temeiul cărora intervențiile pe teren se realizau după consumarea anumitor evenimente, **verificările preventive fiind ca și inexistente**. De altfel, înlocuirea unui număr foarte mare de stâlpi, în considerarea accidentului mortal survenit, denotă că **până la momentul respectiv conducerea societății nu s-a preocupat de înlăturarea stâlpilor depășiți ca siguranță în exploatare.**”*

Vinovăție raportată la organele de conducere, prin analiza practicilor dezvoltate în cadrul persoanei juridice ori a politicii acesteia

*„(...) în cazul persoanei juridice, vinovăția întrunită în persoana acesteia, distinctă de cea a salariaților persoane fizice, decurge din **omisiunea organelor de conducere colectivă, de la nivel local și central, de a urmări îndeplinirea de către angajații Compartimentului servicii rețea acces C. 3 a atribuțiilor cuprinse în fișa postului, referitoare la verificarea, întreținerea și înlocuirea unor stâlpi incluși în rețelele de telefonie, printre care și cea situată pe raza localității R., județul Constanța, concomitent cu omisiunea punerii în aplicare a unui sistem preventiv de verificare și eliminare a situațiilor de risc în exploatarea rețelelor aflate în funcțiune, în condițiile în care probele aflate la dosar demonstrează că acțiunile echipelor de intervenție au avut un caracter tardiv, realizându-se după consumarea unor evenimente, în afara oricărui plan de măsuri coerente, urmărite în mod constant, ca și obiectiv distinct, în contextul respectării normelor de protecție a muncii**”*

Vinovăție raportată la organele de conducere, prin analiza practicilor dezvoltate în cadrul persoanei juridice ori a politicii acesteia

*„(...) vinovăția reținută în cazul persoanei juridice nu coincide în mod necesar cu vinovăția ce caracterizează acțiunea sau inacțiunea autorului material. Pentru a stabili forma de vinovăție a persoanei juridice trebuie să ne raportăm la poziția subiectivă a organului de conducere al acesteia, materializată fie în **adoptarea unei decizii formale**, fie într-o anumită **practică sau politică a societății în domeniul vizat**”*

Vinovăție raportată la persoana juridică însăși

*„(...) vinovăția pentru neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă, care au condus la producerea accidentului de muncă, **aparține în măsură preponderentă, dacă nu exclusiv, societății angajatoare, întrucât pericolul de electrocutare a fost generat de faptul că o parte din prizele de alimentare montate pe suportul metalic de susținere a cablurilor electrice și instalației de radioficare erau de protecție și pozare necorespunzătoare, iar multe dintre mașinile de cusut nu erau legate la împământare**”*

Concluzie

Analiza vinovăției persoanei juridice trebuie să se realizeze plecând de la atitudinea organelor de conducere cu privire la infracțiunea comisă, care poate fi identificată pe baza politicilor și practicilor dezvoltate în cadrul instituției referitor la respectivul gen de activități.

Concluzie

Vinovăția trebuie analizată pe baza „*conduitei organelor de conducere a persoanelor juridice (gradul de diligență, măsurile de prevenire, criteriile și condițiile de eficacitate); respectării dispozițiilor legale (existenței autorizațiilor prevăzute de lege, eficacității măsurilor de prevenire, examinarea materializării unui risc rezultat din desfășurarea unei activități organizate); excluderii cazului fortuit*”.

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT
FONDATĂ ÎN 1858

Mulțumesc pentru atenție!

Email: andra.trandafir@drept.unibuc.ro